

26 juni 2015

Direktiv till Hjälpmedelsutredning - Förslag på frågor från Handikappförbunden

Kontaktpersoner:

Pelle Kölhed (styrelse), Marie Steen (styrelse) och Sofia Karlsson (intressepolitisk utredare, jämlik hälsa) har tillsammans arbetat fram förslagen som godkänts av Handikappförbundens styrelse 23/6.

Vad Handikappförbunden vill

Vi vill att ansvaret ska ligga samlat hos en myndighet, och inte som idag splittrat på flera aktörer, och med stora regionala skillnader i kostnader och information. Vi vill att alla hjälpmedel ska ligga under samma tak, oavsett om hjälpmedlet är till för ditt arbete eller för din bostad. Vi vill ha förutsägbarhet, till exempel vid byte av arbete så ska du och din blivande arbetsgivare i förväg vet vilka stöd du kan få. Dessa är de tre viktigaste "lösningar" som vi ser.

Bakom dessa förslag ligger ett antal problem som vi ser, och som är viktigt att de utreds. Det handlar bland annat om att stödet skiljer över landet, att informationen brister och att stödet ger ett ojämlikt utfall på grund av skillnader i förmåga att ta till sig information och ekonomiska förutsättningar.

Förslag på frågor till utredaren

Huvuduppdraget

Se över hjälpmedelsområdet utifrån visionen om en jämlik vård och individuellt utprovade hjälpmedel baserade på individens behov.

Se över hela hjälpmedelsverksamheten, inte bara de hjälpmedel som ingår i Hälso- och sjukvårdslagen. Detta inbegriper bland annat arbetshjälpmedel, bostadsanpassning och bilstöd.

Se över hur hjälpmedel definieras, bland annat utifrån skrivningarna i FN-konventionen och i International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Tekniken går framåt. Det påverkar gränsdragningar mellan hjälpmedel, behandling och produkter som är ett led i rehabilitering. Inte minst leder gränsdragningsproblematiken till olika definitioner i olika landsting.

Helhetssyn

Ge förslag på hur vi kan få ett samlat ansvar för alla hjälpmedel; "en dörr in". Idag är ansvaret splittrat på flera olika instanser.

Ge förslag på hur vi kan få en helhetssyn på individens hjälpmedelssituation i livet som helhet, såväl i bostaden som på arbetet.

Dessa frågor handlar om hur vi kan säkerställa en individuell utprovning av hjälpmedel – och att det sker med stöd av kompetent personal. Utredaren kommer att behöva se över hur och var frågan om hjälpmedel ska hanteras. Ska den till exempel ligga i Hälso- och sjukvårdslagen, (HSL) eller lyftas ut till en egen lag? I vilken instans ska besluten handläggas? I till exempel den parlamentariska socialförsäkringsutredningen föreslogs att Arbetsförmedlingen tar ett helhetsansvar för hjälpmedel. Utredaren kommer också att behöva se över den idag problematiska uppdelningen mellan stöd för arbetet och stöd i bostad.

Förutsägbarheten

Se över hur förutsägbarheten när det gäller hjälpmedel kan öka, till exempel vid byte av arbetsplats eller övergång från arbetslöshet till arbete.

Se över hur teknikskiften påverkar definitionen av hjälpmedel och därmed kostnaderna för patienterna. Man får till exempel ingen hyresräkning på till exempel en hjärt- och lungmaskin som används i sjukvården, men när den här typen av maskiner utvecklas så att de kan användas hemma, hur definieras de då?

Se över hur tillgången till medicintekniska hjälpmedel kan göras förutsägbar. Idag kan ett medicintekniskt hjälpmedel som prövats fram i samråd med sjukvården plötsligt upphöra att vara kostnadsfri. En orsak är funktionsupphandlingar från grossister, där grossisten kan ändra fabrikat och typ varje gång. Det handlar bland annat om förbrukningsartiklar som katetrar, stomibandage och inkontinenshjälpmedel.

Se över regelverken för underhåll av hjälpmedel, försäkringar och utbildning kring hjälpmedel. Idag innebär till exempel det fria valet att man blir ensam ansvarig för att finansiera till exempel en reparation av hjälpmedel.

Hjälpmedel på jämlika villkor

Ge förslag på hur man kan säkerställa att alla får hjälpmedel på jämlika villkor oavsett var i landet man bor och oberoende av funktionsnedsättning, ålder och kön.

Se över hur kunskapsnivån hos förskrivarna kan höjas, för att minska risken att personer inte får de hjälpmedel de har rätt till. Idag är det till exempel vanligt att personer med kognitiva funktionsnedsättningar inte får de hjälpmedel som de behöver trots att utvecklingen inom kognitionsområdet gått framåt. En förklaring tycks vara att omgivning och förskrivare saknar tillräckliga kunskaper om kognitiva funktionsnedsättningar och kognitiva hjälpmedel.

Ge förslag på hur man kan komma åt bristen på information om vilka hjälpmedel som finns, hur man får tillgång till dem, vart man ska vända sig och vilka villkor som gäller i respektive system.

Se över vilka konsekvenser egenansvaret, när det gäller hjälpmedel, får på jämlikheten. Det handlar bland annat om förmåga att ta till sig den information man behöver för att kunna hitta hjälpmedel och ekonomiska förutsättningar att kunna skaffa sig hjälpmedlen man behöver.

Undersök konsekvenserna av att låta alla vårdavgifter (inklusive avgifter för hjälpmedel) omfattas av högkostnadsskyddet i Hälso- och sjukvårdslagen.

Undersök funktionsupphandlingens konsekvenser på individers möjligheter till att få individuellt utprovade hjälpmedel, och i de fall det brister, vilka konsekvenser det får på hälsa, välmående och jämlikhet.

Tillgång och innovation

Se över vilka hinder för tillgång, innovation och produktutveckling som finns inbyggda i dagens stödsystem, samt ge förslag på hur dessa kan undvikas i ett framtida system.

Ge förslag på hur man ska hantera hjälpmedel som uppfyller fler krav än de som ställs, exempelvis i Hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Vissa landsting tolkar lagen som att dessa produkter faller utanför landstingets ansvar att tillhandahålla, och tar därför bort dem.

Se över regelverket för bostadsanpassning så att även moderna trådlösa hjälpmedel som inte sitter fast monterade kan tillhandahållas.

Ge förslag på var ansvaret för att koordinera forskning och utveckling vad gäller hjälpmedel ska ligga. Detta låg tidigare på Hjälpmedelsinstitutet, idag har ingen myndighet ansvar.

Ekonomi

Idag har vi en snabb medicinskteknisk utveckling vilket innebär att många tack vare nya moderna hjälpmedel kan leva ett bra liv. Det innebär att en utveckling av systemen, med exempelvis friare val inom det ordinarie offentliga systemet, en högre grad av innovation, ett förbättrat underhåll och så vidare, kan leda till en vinst för samhället totalt, trots att förändringarna är kostnadsdrivande på kort sikt. Vi vill därför betona vikten av ett samhällsekonomiskt perspektiv. Vi vill också trycka på FN-konventionens skrivningar om de mänskliga rättigheterna, och att ekonomisk hänsyn inte får vara ett hinder för att nå målen.

Källor

Handikappförbundens remissvar 2012:

<http://www.handikappforbunden.se/Global/Remisser/Remissvar/Remissvar%20Hj%c3%a4lpmedel.pdf>

Utredningen om fritt val av hjälpmedel 2011:

<http://www.regeringen.se/contentassets/a889c819760f49f89f1d21cbf1c6336a/hjalpmedel---okad-delaktighet-och-valfrihet-sou-201177>

Handikappförbundens plattform för hjälpmedel 2009:

<http://www.handikappforbunden.se/Global/Samarbetsorganet/Plattformar/Hj%c3%a4lpmedelplattform2mars.pdf>

Betänkande av LSS- och hjälpmedelsutredningen 2004:

<http://www.regeringen.se/contentassets/66fc03fa30104fe4b0fc4e29b3a034ce/hjalpmedel-del-1>